

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 492/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. KLUČKOVÁ, advokátka, s. r. o., Pluhová 29, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 61Ek/3630/2021 z 29. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením okresného súdu v exekučnom konaní, ktoré navrhuje zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Oprávnený sa proti sťažovateľovi ako povinnému v exekučnom konaní domáha vymoženia 929 700 eur na základe notárskej zápisnice zo 7. júla 2020, podľa ktorej sťažovateľ ako dlžník s oprávneným ako s veriteľom 10. septembra 2015 uzavrel zmluvu o pôžičke, ktorá bola doplnená dodatkami z 10. septembra 2016 a zo 7. júla 2020. Podľa notárskej zápisnice oprávnený poskytol sťažovateľovi pôžičku 1 046 700 eur tak, že táto čiastka bola priebežne poskytnutá sťažovateľovi na jeho účet na základe skorších zmlúv o pôžičkách, ktoré sa týmto považujú za vyplatené. Notárska zápisnica obsahuje uznanie dlhu sťažovateľom a jeho súhlas s jej vykonateľnosťou.

3. Sťažovateľ podal návrh na zastavenie exekúcie. Poukázal na zmluvu o pôžičke a tvrdil, že ide o reálny kontrakt, na vznik ktorého sa požaduje odovzdanie peňazí. K tomu nedošlo, zmluva o pôžičke nevznikla, hoci strany konštatovali poskytnutie peňazí v minulosti, keďže ide o samostatné právne vzťahy. Na tom nič nemení ani uznanie dlhu, keďže ide o spôsob zabezpečenia

záväzku akcesorickej povahy, ktorého platnosť závisí od základného záväzkového vzťahu. Ak teda tento nevznikol, neexistuje ani jeho uznanie a ani súhlas sťažovateľa s vymáhateľnosťou. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 13. septembra 2022 exekúciu zastavil. Stotožnil sa so sťažovateľom. K argumentácii oprávneného o novácii záväzku uviedol, že keďže medzi stranami nevznikol záväzkový vzťah zo zmluvy o pôžičke, nemohlo dôjsť ani k jeho novácii.

4. Proti tomu podal oprávnený sťažnosť. Poukázal na to, že zmluvou došlo k novácii skorších záväzkov tak, že všetky dosiaľ bezhotovostne poskytnuté peniaze sa považujú za nevrátenú pôžičku, čo neodporuje konceptu reálneho kontraktu. Sťažovateľ k tomu uviedol, že na to, aby dohoda mohla byť nováciou, vyžaduje sa nezameniteľná špecifikácia zanikajúceho záväzku s dohodou o jeho zániku.

5. Okresný súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením uznesenie vyššieho súdneho úradníka zmenil a návrh sťažovateľa na zastavenie exekúcie zamietol. Podľa okresného súdu zákon nestanovuje, že k odovzdaniu peňazí musí dôjsť až po uzavretí zmluvy. Rozhodujúca je autonómia vôle strán a pravidlo v prospech platnosti zmlúv s odmietnutím prehnaných formulačných nárokov. Následkom dohody strán bolo nahradenie doterajších záväzkov novým záväzkom. „Sumarizačná“ zmluva o pôžičke bola dopĺňaná bez vzťahu k predchádzajúcim zmluvám o pôžičke a ak bol sťažovateľ toho názoru, že podľa tejto zmluvy nedostal peniaze, mal oprávneného žiadať o zmenu splatnosti skorších zmlúv o pôžičkách. Tak však neurobil, a dokonca svoj dlh zo zmluvy o pôžičke uznal. Okresný súd poukázal na judikatúru, z ktorej vyplýva, že pre posúdenie právnych úkonov sú rozhodné okolnosti, za ktorých bol právny úkon urobený, širší kontext konania strán a ich následné správanie. Notárska zápisnica má reálny základ v záväzku v ňom uvedenom.

III.

6. Sťažovateľ namieta arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie uznesenia, ktoré podľa neho nemá oporu v racionálnom zhodnotení jednotlivých tvrdení a dôkazov. Zároveň ide o výklad zákona bez opory rozumného a prípustného výkladu. Je toho názoru, že okresný súd vyložil ustanovenie zákona o novácii záväzku tak, že sa odchyľil od jeho znenia a poprel jeho účel a zmysel. Podľa sťažovateľa ak sa má posudzovať zmluva o pôžičke ako novácia záväzku, nie je z nej zrejmé, aké predchádzajúce zmluvy o pôžičke ako pôvodné záväzky majú zaniknúť a nahradiť sa novým záväzkom. Poukazuje aj na rozpor v odôvodnení, keď sa na jednej strane súd odvoláva na platnosť zmlúv o pôžičke pri odovzdaní pôžičiek pred jej uzavretím, a na druhej strane konštatuje, že pri zmluve o pôžičke ide o nováciu. Zmluvu o pôžičke ako iný právny titul tak považuje za neplatnú.

IV.

7. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

8. Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené svojvoľne alebo ich výklad neobsahuje zjavné pochybenia alebo omyly (II. ÚS 348/08). Ústavne neutržateľné sú len tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne

nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

9. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu platnosti zmluvy o pôžičke treba uviesť, že notárska zápisnica obsahuje dohodu strán, podľa ktorej medzi stranami došlo k požičaniu peňazí. Z textu tejto dohody vyplýva, že peniaze neboli poskytnuté pri jej uzavretí, no skôr viacerými pôžičkami. Zo zmluvy o pôžičke v notárskej zápisnici tak vyplývala vôľa strán nahradiť doterajšie záväzky z minulých vzťahov jednou zmluvou o pôžičke a tak zosumarizovať aktuálnu výšku dlhu, ktorý vznikol skôr na základe viacerých úkonov, a tak si dohodnúť novú splatnosť pôžičky. Podľa § 657 Občianskeho zákonníka zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi peniaze, z čoho vyplýva, že ide o reálny kontrakt. Zákon však nestanovuje, že k odovzdaniu peňazí musí dôjsť pri uzavretí zmluvy. Preto nie je vylúčené ani také odovzdanie, keď dlžníkovi už peniaze boli odovzdané (Pagáč, L. In: Števček, M. a kol. Občiansky zákonník II. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 2280). Argument sťažovateľa, že ku skutočnému odovzdaniu peňazí pri dojednaní zmluvy o pôžičke nedošlo, a preto nedošlo k jej uzavretiu, tak nemá oporu v zákone.

10. Treba preferovať výklad právnych úkonov v prospech ich platnosti pred výkladom o ich neplatnosti, a to aj za predpokladu, ak sú možné oba výklady. Tým je podporovaný a chránený princíp autonómie vôle strán, povaha súkromného práva a s ním spojená spoločenská a hospodárska funkcia zmluvy v právnych vzťahoch. Neplatnosť zmluvy má byť teda výnimkou, nie pravidlom. Opačný prístup by bol v rozpore s princípmi právneho štátu (I. US 242/07, I. US 640/2014). Prehnané formalistické požiadavky na formuláciu predmetu zmluvy sú ústavne neakceptovateľné (I. US 640/2014). Záver o rozpore právneho úkonu so zákonom sa musí opierať o rozumný výklad tvrdeného nedodržania konkrétneho zákazu alebo príkazu zákona (ÚS ČR II. ÚS 87/04). Vo veci sťažovateľa je zrejmé, že oprávnený mu šiestimi prevodmi na jeho účet poukázal 1 079 000 eur s tým, že sťažovateľ mu ich vráti. Išlo teda o pôžičky. Následná zmluva o pôžičke tak bola vyjadrením vôle strán zosumarizovať tieto záväzky a nahradiť ich novým záväzkom s novou splatnosťou povinnosti sťažovateľa. To sťažovateľ ani nepopiera. Domáha sa však takého výkladu, ktorý nemá oporu ani v texte zákona a ani v jeho účele. Pokiaľ si strany odsúhlasili výšku pôžičky, hoc aj poskytnutej v minulosti, nejde o rozpor s textom ani účelom zákona. Inak by sťažovateľ musel peniaze vrátiť a oprávnený by mu ich musel obratom znova poukázať, čo je však v rozpore s tým, čo strany chceli dosiahnuť. Súkromné právo však práve s ohľadom na pestrosť právnych vzťahov umožňuje stranám, aby si v rámci zmluvnej voľnosti dojednali právne vzťahy tak, ako im to vyhovuje, pokiaľ to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchýliť.

11. K právnemu posúdeniu zmluvy o pôžičke ako novácie pôvodných záväzkov z pôžičiek treba vychádzať z § 570 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa veriteľ dohodne s dlžníkom, že doterajší záväzok sa nahrádza novým záväzkom, doterajší záväzok zaniká a dlžník je povinný plniť nový záväzok. Z formulácie zmluvy o pôžičke (suma bola poskytnutá priebežne dlžníkovi

na jeho účet na základe predchádzajúcich jednotlivých zmlúv o pôžičkách, ktoré sa týmto považujú za vyplatené) možno dovodiť nahradenie pôvodných zmlúv o pôžičke novou zmluvou o pôžičke. Nie je vylúčené, že nováciou sa nahradia aj skoršie reálne záväzky. Hoci zmluvy o pôžičke, ktoré sa majú nahradiť novým záväzkom, nie sú vymedzené konkrétne, zo zmluvného dojednania možno uzavrieť, že ide o všetky doteraz poskytnuté pôžičky. Domáhať sa neplatnosti tohto dojednania len z dôvodu, že jednotlivé minulé pôžičky neboli viac konkretizované, by bolo v rozpore s princípom autonómie vôle zmluvných strán. Navyše, ako uviedol okresný súd, o vzniku nového právneho vzťahu v zmysle zmluvy o pôžičke, ktorý nahradil pôvodné zmluvy o pôžičkách, svedčí aj to, že strany následne dodatkami menili práve tento zmluvný vzťah, a nie predchádzajúce zmluvy o pôžičkách.

12. Podstatou právneho štátu je aj požiadavka, aby pri hodnotení súkromnoprávných úkonov, zmlúv obzvlášť, verejná moc postupovala v súlade s princípmi právneho štátu. Pri posudzovaní zmlúv treba uprednostniť vôľu strán pred jej prejavom a uprednostniť taký výklad, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy. Ide o výraz rešpektu k autonómii vôle strán, funkcii zmluvných vzťahov a k samotnej povahe súkromného práva (ÚS ČR I. ÚS 1653/17). Vôľu strán, tak ako ju v danom okamihu prejavili, treba rešpektovať. Ide o princíp dodržiavania zmluvy, ktorý garantuje, že zmluva a jej právne dôsledky budú verejnou mocou rešpektované a že bude možné sa domôcť práva, ktoré zo zmluvy vyplýva. Tým sa napĺňa princíp materiálneho právneho štátu.

13. K námietke nedostatočného odôvodnenia treba uviesť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania. Len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07, II. ÚS 200/09). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať tie dôvody, na ktorých sa zakladajú (rozsudok García Ruiz proti Španielsku). Okresný súd odpovedal na podstatné otázky. Je zrejmé, ako interpretoval ustanovenia zmluvy o pôžičke a dospel k záveru o jej platnosti a k tomu, že notárska zápisnica je spôsobilým exekučným titulom. Okresný súd vysvetlil, že pri výklade zohľadňoval celkové okolnosti a kontext vzťahov medzi stranami, vôľu strán a ich následné správanie. Odpovedal aj na námietky nešpecifikovania skorších zmlúv o pôžičkách a nedostatok reálneho odovzdania peňazí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu